

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven
uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

red. en sekr. riouwstr. 59, wormerveer
adm. kon. wilhelminalaan 38, leersum

J. Keuning / Culemborg

GOD IS HET LEVEN (1)

— Ruth 1 —

Het lijkt wel een streek-roman, dit bijbelboekje. Want het houdt zich niet bezig met de grote heilsfeiten uit Israëls geschiedenis (zoals b.v. de boeken Samuël en Koningen) en het is ook niet de neerslag van een diepgaande confrontatie tussen een mens en zijn God (zoals b.v. het boek Job), maar het speelt zich af op het niveau van „het gewone leven” (prof. Miskotte), van mensen die liefhebben en trouwen, die moeten zien dat ze aan eten komen en die aan de toekomst van hun kinderen denken, mensen die, vanwege de onmogelijkheden in het eigen land, emigreren en later weer terugkeren om opnieuw te beginnen, mensen die vechten voor het naakte bestaan en geen kant meer uit kunnen, en het lijkt bijna hopeloos mis te gaan, maar kijk, op het laatst komt het toch allemaal weer goed, want ze krijgen elkaar.

Een boekje over het gewone leven dus van gewone mensen, die leefden in een barre wereld. Want deze roman speelt immers in de dagen dat de richters richtten. Dagen dus van verschrikkelijke chaos, van grenzeloze verwildering en ongeremde hartstochten. Een tijd van onderlinge veten en wilde wraak, — want er was geen koning in Israël. In die dagen, waarin het leven werd geschonden en aangerand en ondersteboven gekeerd, — in die dagen begon het te gebeuren, zegt het eerste vers van hoofdstuk 1.

En als je nu wilt weten, wát er begon te gebeuren, dan sla je — net als bij een streekroman — gauw de laatste bladzijde op en dan weet je tenminste dat het voor de mensen, waarom het gaat, Ruth en Naomi en Boaz, goed afliep. Ruth en Boaz kregen elkaar. En ook voor Naomi breekt op haar oude dag toch de zon nog door, want ze houdt het kind van Boaz en Ruth op haar schoot.

Ja, zo doe je bij een roman. Zo doe je bij een boek dat gaat over het gewone leven. Maar dit boekje pik je niet zo maar eventjes mee uit het leetuur-rek van de super-markt en stopt het dan tussen de wortels en de hamlappen in je boodschappentas. Dit boekje heeft zijn plaats in het evangelie, het verhaal van Gods heil.

Als we nu tóch eens, aan het begin van dit verhaal van Gods heil, de laatste bladzij opslaan. Om te zien, hoe het afloopt. Hoe dit gewone leven van gewone mensen afloopt.

Loopt het hierop uit, dat ze elkaar krijgen? Loopt het uit op een kleine baby in de armen van zijn grootmoeder? Ja,

daarop loopt het uit. Maar blijkbaar is daarmee toch het voornaamste nog niet gezegd. Want op het allerlaatst blijkt er toch nog iets meer achter te zitten. Dit zit er achter: dat kleine jongetje zal — veel later — grootvader worden, grootvader van David. Daarop loopt het verhaal dus uit. Op David. Je kunt ook zeggen: het loopt uit op Gods heil. Gods heil voor gewone mensen in een barre wereld. Gods heil dat zich voltrekt dwars door onze berekeningen, onze beslissingen, onze motieven. Terwijl wij druk in de weer zijn, het hoofd boven water te houden, terwijl wij niets anders zien dan onze kansen, onze onmogelijkheden, wenkende perspectieven, een laatste strohalm, is God bezig aan iets, waarvoor niemand oog heeft, waarmee niemand rekening houdt of houden kan: Hij doet zijn heil doorbreken.

In dit eerste hoofdstuk lopen tenslotte die drie vrouwen, drie weduwen de weg af naar de grenzen van Kanaän. Drie vrouwen op een stoffige weg, de beste weg of de minst slechte weg die in hun ellendige situatie nog openstaat.

Naomi zegt: de hand des Heren is tegen mij. God heeft me ook wát moois geleverd. Ik ga wel terug naar Bethlehem, Maar wat heb ik daar nog te verwachten. Op zijn best zoveel brood, dat ik niet van honger omkom.

Haar ene schoondochter maakt tenslotte rechtsomkeert: ze vindt deze weg uiteindelijk toch wát al te riskant.

En Ruth? Die houdt vol: ik hoër bij jou, — jouw God is mijn God en jouw volk is mijn volk. Dat is natuurlijk roerend van trouw. Maar ondertussen. Ondertussen heeft Naomi wel gelijk als ze cynisch spot: je denkt toch zeker niet dat ik binnenkort in verwachting raak, zodat jij nog eens met je zwager zou kunnen trouwen. Ruth kan, de grenzen van Kanaän passerend, alle verwachtingen die ze nog hebben mocht wel afschrijven.

Je zou zo zeggen: God? God is ver. Twee mensen die trouwen en een bestaan opbouwen en tegenslag op tegenslag te verwerken krijgen en dat loopt dan tenslotte uit op die troosteloze terugkeer naar Bethlehem. De gewone alledaagse aaneenschakeling van oorzaak en gevolg, van menselijk falen en menselijk ingrijpen, van succes en pech. En waar is God?

Maar terwijl wij voorthollen in onze sleur, en onze dagen verglijden in drukte en verveling, is God al lang bezig het wonder te werken. En we zien het wel niet. Maar juist dat doodgewone leven van ons is boordevol van Gods aanwezigheid, zijn hulp, zijn heil, zijn vrede.

Wij tobben maar wat voort met ons gezicht naar beneden, opdat we onze handen boordevol hebben met wát zich hier, vlak voor onze ogen afspeelt en omdat de hemel boven ons toch van koper is. Maar — hoe het kan, begrijp ik niet — onze God is toch koning.

Mijn God is koning, — Elimelech. En Hij komt op ons toe en gaat met ons mee en voor ons uit in onze strijd om brood, in de stilte die we haten en in het rumoer waarmee we ons

omringen. En zelfs als wij niet verder kunnen, als we ontdekken: het gaat echt niet meer, — dan gaat het toch.

Laat nu Naomi maar terugkeren naar Bethlehem. Ze ziet van het wonder nog niets. Ze weet nog slechts dat ene: veel bitterheid heeft de Almachtige me aangedaan.

Nota bene. Ziet ze dan niet wat er aan de hand is? Ziet ze niet dat de Almachtige bezig is, haar te zegenen? Ziet ze niet waarop dit alles moet uitlopen?

En laat Ruth maar met haar schoonmoeder meegaan op die uitzichtloze weg. Straks ziet ze natuurlijk wel het koren op de velden rond Bethlehem staan, klaar om te oogsten. Maar wat kan zij weten van Boaz, die net bezig is, zijn dorsvloer te ontruimen?

Natuurlijk ziet zij het niet. Wij evenmin. Hoe zouden we zien, wat God voor morgen al heeft klaarliggen?

Maar opdat wij het zouden vermoeden, opdat we het zouden verwachten, opdat we erop zouden hopen heeft God het boek Ruth in de bijbel laten terecht komen. We weten nu waarop dit alles uitliep. Dus weten we ook, waarom het vanaf het begin al begonnen was. Waarom het in dat gewone, alledaagse leven van ons begonnen is: onze God is koning.

Wij zien slechts de wegen waarop wij vooruit proberen te komen en stuklopen. Maar langs die gewone wegen voltrekt zich dan toch maar het grote wonder van God. Van die God, die het licht roept in de nacht. En echt, als God het licht roept, dan gaat het licht ook schijnen.

G. Janssen / Nijverdal

Katholiciteit en identiteit (1)

Wij belijden met de apostolische geloofsbelijdenis de katholiciteit van de kerk: Ik geloof een heilige algemene christelijke kerk. In het Latijn is sprake van de heilige katholieke kerk. Dit woord 'katholiek' is in de Roomse vertaling van het credo bewaard gebleven en werd toegepast op het Roomse kerkelijk instituut. Geen wonder dat de Reformatoren van dit woord niet gepochte waren. Luther vervangt het door 'christelijk' en Calvijn door 'universeel'. Onze vertaling van de twaalf artikelen heeft: algemeen en christelijk. Toch heeft het woord 'katholiek' zich langzamerhand weer burgerrecht verschaft ook in het protestantse spraakgebruik. Bekend is de titel die Bavinck bijna honderd jaar geleden gaf aan zijn eerste rectorale oratie: De Katholiciteit van Christendom en Kerk, welke rede ruim 10 jaar geleden bij Kok opnieuw is uitgegeven, ingeleid door - de inmiddels gepromoveerde - Drs. G. Puchinger. De eerste, kortere versie van het apostolisch symbool kende de toevoeging 'katholiek' nog niet. Aanvankelijk werd alleen van de heilige kerk gesproken. Later kwam vermoedelijk vanuit het Oosten de toevoeging 'katholiek', die tenslotte op zijn laatst in de 6e eeuw burgerrecht heeft verkregen - zie dr. H. Berkhof: De katholiciteit van de kerk. Zij is, schrijft Bavinck, in het apostolisch symbool belijdenis geworden van de ganse Christenheid. Dit moet zijn van de Westerse christenheid. En zo is zij ook ons vertrouwd geworden. Wij denken daarbij niet aan de Roomse kerk, maar aan de christelijke kerk als zodanig.

Maar dit 'vertrouwd geworden' houdt nog niet in dat we van dit 'katholiek' een scherp belijnde voorstelling hebben. We moeten trouwens zeggen dat de oorspronkelijke betekenis, die er aan werd gehecht, voor ons veelzins in het duister ligt. Wellicht is het beter te zeggen dat die niet bij allen dezelfde was. Het woord stamt uit de Griekse taal en betekent: overeenkomstig het geheel. Zo duidde het onder meer de kerk aan als geheelheid in onderscheiding van de plaatselijke kerken, de algemene kerk, de kerk als eenheid over de gehele wereld gezien. Dit is waarschijnlijk wel de eerste algemeen erkende betekenis van dit woord. Maar daar voegen zich dan toch andere betekenissen bij, „afhankelijk van wat men verstaat onder het 'holon', het 'geheel' waarop men de kerk betrokken acht". Dat kan o.m. zijn het geheel der Openbaring, der christelijke

kerkelijk leven

leer. Steeds echter is de leidende gedachte die van het geheel, van het algemeen. Daaraan verbindt zich direct de gedachte van de eenheid. We vonden dat reeds in de oude christelijke kerk en zien het ook, om niet meer te noemen, zeer uitgesproken bij Calvijn. Die eenheid als leden van een en hetzelfde lichaam ziet hij gegeven in de verbondenheid der gelovigen met Christus, die het Hoofd van zijn kerk is. Hij laat dit allereerst slaan op de kerk, zoals zij bij God alleen bekend is, 'wier fundament zijn verborgen verkiezing is'. Maar toch zegt hij dat dit artikel van het geloof ook in zeker opzicht betrekking heeft op de 'uiterlijke kerk', zonder dat hij een logisch uitgebalanceerde systematiek geeft, die uiteraard ook onmogelijk is. In dit opzicht is onze Nederlandse Geloofsbelijdenis Calvijn nagevolgd in haar artikelen over de kerk. Daarin komt ook het woord katholiek voor: Wij geloven en belijden een enige katholieke of algemene Kerk, dewelke is een heilige vergadering van de ware Christ-gelovigen... Van de ware Christ-gelovigen, d.i. van alle ware Christ-gelovigen, zoals ook uit de Latijnse vertaling duidelijk blijkt. Hier wordt de kerk bedoeld zoals God haar kent, om met Calvijn te spreken, maar toch niet zo, dat we kunnen spreken van de onzichtbare kerk. Hier is sprake van de kerk zoals ze ook in het zichtbare treedt. Daarom kan van haar beleden worden dat ze 'somwijlen' een tijd lang zeer klein en als tot niet schijnt gekomen te zijn in de ogen der mensen, art. 27. In de belijdenis van de kerk als katholiek ligt dus opgesloten de gedachte van het algemene, het universele; de gedachte ook van de gemeenschappelijke verbondenheid aan Christus, het Hoofd van de kerk en het deel hebben aan al zijn schatten en weldaden. Katholiek is wat betrekking heeft op het geheel! Daarom hebben de 'plaatselijke' kerken aan deze katholiciteit deel omdat en in zoverre zij samenstemmen met de 'algemene' kerk in de ene waarheid der goddelijke leer en met haar door de band van dezelfde godsdienst verbonden zijn, zegt Calvijn, Inst. IV, I, 9. De Roomse kerk heeft de katholiciteit van de kerk vereenzelvigd met die van het zichtbare instituut. Het

'buiten de kerk geen zaligheid' heeft zij toegepast op zichzelf. We vinden dit reeds bij 'kerkvaders' als Cyprianus en Augustinus, hoewel latere Roomse dogmatici, onder de indruk van de vele scheuringen, die reeds vrij vroeg zijn opgetreden en vooral ook door de geweldige breuk in de eeuw van de grote Reformatie, deze leer op allerlei manieren hebben getracht te verzachten, daarin zelfs door Pauselijke uitspraken gevolgd. Maar van kerk buiten de Rooms-Katholieke kan toch naar algemene Roomse overtuiging niet gesproken worden. Zo strak werd de katholiciteit verbonden met het zichtbare instituut.

Op het erf van het Protestantisme lag dit anders.

Daar lag het uitgangspunt in een meer geestelijke opvatting van de kerk, in het geloof in Christus en daardoor in de gemeenschap aan al zijn weldaden. Dat dit had door te werken in het institutaire leven van de kerk werd niet ontkend, ja, zelfs benadrukt. Calvijn met name heeft daarvoor heel zijn leven lang gestreden. De Zwitserse kerken heeft hij op het stuk van de avondmaalsleer weten te verenigen in de zgn. Consensus Tigurinus (1549). Met de Lutherse heeft hij ook getracht op dit toen zo aangelegen punt overeenstemming te bereiken, die door het drijven van Lutherse zijde is mislukt. Calvijn ondertekende zelfs in Worms de Augsburgse confessie - een Luthers belijdenis-geschrift - en bleef tot zijn levens-einde met Melancthon bevriend. De Gereformeerden hebben als regel de Lutherse kerken als zusterkerken erkend en zij konden dit doen omdat zij uitgingen van de geestelijke eenheid in Christus en de katholiciteit der kerk allereerst geestelijk opvatten, zonder daarbij de institutaire eenheid als een te verwaarlozen grootheid te beschouwen.

Wanneer we wellicht met enige verbijstering er aan denken dat de kerk van de Reformatie de eenheid in het zichtbare niet heeft weten te bereiken en daarover misschien al te gemakkelijk de staf willen breken, moeten we niet vergeten dat in de breuk met Rome niet maar geïsoleerde en op zichzelf staande 'dogmatische' punten en 'kerkrechtelijke' opvattingen in geding waren, maar de totale opvatting van het Evangelie en in verband daarmee een gehele levens- en wereldbeschouwing. Kort gezegd, op de achtergrond stond heel het Roomse dualisme tussen natuur en genade, waarin schepping en herschepping als twee zelfstandige grootheden naast elkaar bleven bestaan. Volgens Roomse opvatting is de 'natuur' niet door de zonde geheel aangeatast en verdorven, ze is alleen ontoereikend om tot God te brengen. De genade als boven-natuurlijke toegift moet er bij komen en het natuurlijke aanvullen en verheffen. Vandaar dat in de leer der verlossing het (semi)pelagianisme in de Roomse leer zulk

IN DIT NUMMER

- 345 Ds J. Keuning, God is het leven (1)
- 346 Ds G. Janssen, Katholiciteit en identiteit (1)
- 347 H. Algra, Had ik dat maar geweten (IV - 1)
- 348 D. W. L. Milo, Een boom
- 349 Prof. C. Veenhof, Persschouw
- 350 P. C. van Wijk, Terloops...

We hebben ook enkele aquarellen van een schilderes - ja, alweer bomen natuurlijk. Het ene stuk stelt een bos voor: tegen een brandende zons-ondergang staan verscheidene bladerloze bomen met harde knoestige takken. Het bos lijkt in brand te staan, althans ten vure gedoemd te wezen. Er zit geen toekomst in deze bomen; eigenlijk zie je vanwege de vele eenzame kille bomen het bos niet. Het is een takken-bos, nabij de verdwijning.

Het schilderij hangt in onze slaapkamer en ter gelegenheid van een dagje griep heb ik er uren lang naar gekeken. Ik trachtte haar visie te verstaan, me in haar gedachtenwereld in te leven. Dat was een trieste bezigheid. Ik zag, als ik haar was, geen mogelijkheid voor een nuttig bestaan; individuele opsluiting in de massa der verdoemden.

Gelukkig, zo dacht ik, hebben we ook een jeugdiger „zelfportret” van haar. Het hangt in de badkamer: een takje van een pruimeboom, teer rose bloeiend en met zachte knoppen, die nog veel toekomst beloven. En ik vroeg me af, hoe de kunstenaar-zonder-toekomst naast die takken-bos (of dát takkenbos) zo iets schoons kon scheppen. Tot ik met ontzetting het antwoord vond: het teerbloeiend takje was boven de bloesem gebroken en beneden de bloesem afgesneden! Het was ten dode opgeschreven, net als het brandende bos. Verwondert het u, dat de kunstenaar vandaag psychiatrisch wordt verpleegd? Daarom verzwijgen we namen.

—o—

En nu denk ik aan Godfried Bomans. Ergens noemde hij zijn vader de „Grote Boom”. Daar zat een leuke woordspeling in: de „man als een boom”, de slimme politicus, de knappe debater, de vorst in zijn gezin, heette: zoon van Boom-man, Boommans, Bomans. Godfrieds vader was „groot”: de meesten vreesden hem en liepen op hem heen. Niet alzo Godfried - hij haatte zijn vader tot kort voor zijn dood, want hij keek spottend door het grote masker heen. Pas toen Godfried een week alleen op een onbewoond eiland had doorgebracht, alleen met God en zichzelf, kon hij zich met zijn vader verzoenen. Zo verzoende hij zich tevens met God - enkele weken voor zijn dood.

Er is nog een woord, waarin de boom een rol speelt. Een van mijn vrienden (het ga hem wel) wees me hier eens op. In vroeger tijden, toen de volksgerichten nog door wijze mannen werden gehouden, had men een gestoelte, waarop deze mannen plaatsnamen, eens in het jaar. Nu hebben alle gestoelten, preekstoelen, kansels en hoogzitten zowel als katheders, dit gemeen, dat ze van hout, van bomen zijn gemaakt. In het woord Driebergen, zo wees mijn vriend me aan, zit dat rechtsprekend gestoelte ingebouwd. Want drie is hier tree, is boom. Driebergen is dus: beboste heuvel. Net als het Groningse Termunten bijvoorbeeld, waar u tree en mont in ziet. Ook in andere Europese namen komen deze woorden voor. Beboste heuvels zijn altijd „heilige plaatsen” geweest; spreekt ook de Bijbel niet van afgoderij op „groene heuvels”? Zegt het oude liedje niet: de boom stond op de bergen, jongens wat een boom was dat?

Maar u zult merken, dat we al in het volgende artikel verdwaald zijn. Daarom snel terug naar de Bijbel, die dikwijls de mens met de boom vergelijkt. Van de rechtvaardige zegt psalm 1, dat hij is gelijk een boom aan een beek. En de rechtvaardige, zegt psalm 92, zal groeien als een palmboom, als een ceder op de Libanon. Moge de boom dan mannelijk zijn, in Christus is de vrouw in de man begrepen. Want alles wat er een man geschonken wordt is om door te geven. Laat het niemand verdrieten.

*) Iemands voorgeslacht is weer wat anders; die opsomming heet kwartierstaat.

geef hier eerst een stuk uit het „Centraal Weekblad” waarvan Prof. Runia hoofdredacteur is. En daarna uit het „Gereformeerd Weekblad” waarvan o.a. Prof. Plomp redacteur is. Ik geef de beide knipsels door zonder commentaar mijnerzijds. Hier zijn ze:

De kerken konden het weten

In Trouw (16-11) had Aldert Schipper een gesprek met dr. Mient Jan Faber van het I.K.V. Na over de demonstratie gesproken te hebben werd hem gevraagd over de koers van het I.K.V. ná de de-

monstratie. Het I.K.V. zou een soort vakkbeweging moeten worden. Het gevaar bestaat dan dat de band met de kerken losser zal worden. Faber wil daar niet van weten. Hij zegt:

„Voor sommige kerken zou dat misschien een oplossing zijn, omdat die ontwikkeling hun verantwoordelijkheid zou verkleinen. Maar dat is de juiste tendens niet. Er moet geen onderscheid zijn tussen een campagne en het I.K.V. De campagne is het I.K.V. De kerken hebben die campagne aanvaard en hebben er voor gecollecteerd. Ze hebben de verantwoordelijkheid aanvaard, inclusief de onvermijdelijk democratisering. De kerken moeten het platform voor de vredesbeweging blijven vormen, ook nu de politieke invloed er van groter is geworden. De kerken hebben in 1966 het I.K.V. ingesteld en toen konden zij al weten dat het deze kant op zou gaan. Nu moet blijken of ze die verantwoordelijkheid ook durven dragen.”

Niet christelijk, wel oecumenisch

In het vervolg van zijn gesprek met Aldert Schipper zei dr. Mient Jan Faber, dat hij af wil van de gedachte dat het I.K.V. een christelijke vredesbeweging zou vormen.

„Het moet veel meer een oecumenische beweging worden, waar iedereen bijhoort, christen of niet-christen, een algemene vredesbeweging,” zegt hij.

„Het beraad werkt nu eigenlijk al als een beleidsgroep op afstand, die zich afvraagt wat er binnen de campagne gebeurt en dat als het ware sanctioneert. En dat kan alleen doordat alle leden van het beraad ook in kerken functioneren en daardoor bij de kernen betrokken zijn.”

Toevallig interkerkelijk

Het weekblad De Tijd (13-11) bracht een uitvoerige reportage over het I.K.V. onder de titel 'Oorlog in het I.K.V.'. Men sprak met I.K.V.'ers van laag tot hoog. Met de interne democratisering blijkt het niet zo best gesteld te zijn. De plaatselijke kernen varen meestal op eigen kompas. Een vraag: Zijn de actievoerders niet bang dat de kerken het I.K.V. de rug zullen toedraaien. De kerken zijn nog steeds de basis van de beweging.

„Officieel zijn ze nog steeds de basis van de beweging. „Precies, ha. officieel”, zegt Meinema (Den Bosch).

„Voor een hoop mensen in de kerken geeft dat onze club een extra dimensie, werkt het drempelverlagend. Maar we zijn uiteraard allang een politieke pressiegroep geworden. Het woord interkerkelijk, nou ja, toevallig is dat zo ontstaan.” Actievoeren kan, kortom, ook zonder een steuntje van de kerken in de rug?

„Je maakt een keuze en dan is het alles of niets, wij kunnen geen concessies doen. De kerk moet veranderen; een actieverk worden. Wij moeten daarbij een voorbeeld geven. Hier lukt dat soms, wij kennen pastores en dominees die lid van een I.K.V.-kern zijn.”

En dan, onverschillig: „Eigenlijk zal het me een rotzorg zijn of iemand gereformeerd, katholiek of ongelovig is, als we die persoon maar kunnen winnen voor de actie.”

De kerken en hun achterban

Het I.K.V. denkt aan het in leven roepen van een campagneraad. Deze campagneraad zou een platform moeten worden dat weerwerk biedt aan de top, waarin ook de kerken zitting hebben. Deze raad zou moeten bestaan uit vijftig mensen: twintig afgevaardigden uit de kerken en dertig van de plaatselijke kernen. In deze campagneraad zullen dan de echte besluiten vallen. Faber zegt:

„Er is één moeilijkheid: de vertegenwoordigers van de kerk zullen zich tegenover hun achterban moeten verantwoorden. Dit wordt niet makkelijk als (ik theoretiseer nu even) de kernen er in de campagneraad een voorstel doordrukken het atheïsme tot basis van het I.K.V. te maken, omdat het christendom fnuikend is voor onze samenleving — wat je heel goed kunt beargumenteren.”

De hele meute stond op

Mient Jan Faber is niet bang dat de kerken in een nieuwe structuur zullen afhaken.

„Ze kunnen hier eigenlijk geen nee meer zeggen. We zijn al een politieke organisatie met een geweldige macht. Wat roepen de kerken niet op als ze weglopen? Je hebt het een jaar terug bij de gereformeerde synode gezien, daar dreigde de band met het I.K.V. veel slapper gemaakt te worden. Nou, je hoeft maar met je vingers te knippen, een advertentie in Trouw, de hele meute stond op en de band bleef dan ook heel.”

Dreigend: „Natuurlijk, het contact met de kerken is essentieel, maar het I.K.V. kan zijn actie niet opofferen aan hun bedenkingen. Als wij een stapje terug moeten doen lever ik mijn zaakje in, dan vertrek ik.”

Kerk is geen potentiële machtsfactor

In het weekblad De Gereformeerde Kerk zet prof. J. Plomp nog eens de gereformeerde positie ten aanzien van het I.K.V. uiteen:

„In De Tijd van vorige week (13-11) staat een uitvoerig artikel van Frénk van der Linden over het I.K.V. en de daarin bestaande spanningen. Er zijn allerlei interviews in verwerkt. Ook één met de secretaris van het I.K.V. Miens Jan Faber. Een citaat:

Zelfverzekerde blik. Mient Jan Faber is allermint bevreemd dat de kerken afhaken als het I.K.V. wordt gedemocratiseerd. „Ze kunnen hier eigenlijk geen nee meer tegen zeggen. We zijn al een politieke organisatie met een geweldige macht. Wat roepen de kerken niet op als ze weglopen? Je hebt het een jaar terug bij de gereformeerde synode gezien, daar dreigde de band met het I.K.V. veel slapper gemaakt te worden. Nou, je hoeft maar met je vingers te knippen, een advertentie in Trouw, de hele meute stond op en de band bleef dan ook heel.”

Ik wil hier drie dingen bij aantekenen.

1. Dit is taal om van te griezelen. Het minst onschuldige beeld dat ze bij mij oproept is dat van een circusbaas die alle diertjes en poppetjes maar laat dansen. Wat een taal!

persschouw

Onder de gereformeerden komt steeds meer kritiek op het I.K.V. Speciaal ten opzichte van Meint Jan Faber, Ik

2. Tegen de beweringen van de heer Faber zou heel wat in te brengen zijn. Ik volsta met aan enige besluiten van de synode van Delft (van april 1980) te herinneren (die, dit maar even tussen haakjes, reeds in concept gereed waren toen de advertentie in Trouw verscheen);

— Het spreken van de Gereformeerde Kerken als landelijk kerkverband is voorbehouden aan de generale synode. (Dit besluit had de synode al enige maanden eerder genomen.)

— Het deputaatschap voor het oorlogsvraagstuk (en dus niet het I.K.V.) is het

orgaan dat onder verantwoordelijkheid van de synode namens onze kerken is belast met studie, beraad, voorlichting en toerusting ten aanzien van het oorlogsvraagstuk.

De gereformeerde deelnemers in het I.K.V. zijn geen deputaten van de generale synode.

— Al acht de synode zich verantwoordelijk voor het (feit van het) samenwerken met andere kerken in het I.K.V., dit betekent geen verantwoordelijkheid op voorhand voor de woorden en daden van het I.K.V. of van de gereformeerde deelnemers daarin.

— De relatie van de synode tot het I.K.V. loopt uitsluitend over het deputaatschap voor het oorlogsvraagstuk. (Het I.K.V. heeft dus geen eigen toegang tot de synode).

Dagelijks verkondigt het I.K.V. dat het handelt „namens de kerken”. Ik kan niet anders zeggen dan: men toetse toch deze bewering, wat de Gereformeerde Kerken betreft, aan de boven genoemde besluiten.”

Dit alles moet de vragen oproepen: Is het I.K.V. „kerkelijk” en is het nog „beraad”.

C. V.

P. C. van Wijk — Zaltbommel

Ds G. A. Brucks over Korea

Uit een plaatselijke kerkbode neem ik over wat Ds Brucks schreef naar aanleiding van zijn bezoek aan Korea.

Een week Seoul-Korea

In september heb ik een week doorgebracht in Seoul, Zuid-Korea. Negen mannen die de leiding hebben van een wereldwijd werk van Youth for Christ kwamen samen voor een week van planning, ook met het oog op de toekomst.

Het feit dat we in Korea samenkwamen kwam doordat Korean Airlines enkele „complimentary” — gratis — tickets ter beschikking stelde om daar te vergaderen. Leden van het Congres/Senaat van Korea hadden aangeboden om als gastheer te fungeren in die dagen. Ze hebben ons veel laten zien, en ook veel verteld over Korea. De vraag of de kerk leeft en of de kerk toekomst heeft, is in Seoul geen vraag. De mensen leven daar niet in een discussie — maar in een gebedssfeer.

Op een zondagmiddag heb ik de grootste kerk ter wereld bezocht. Deze bevindt zich ongeveer in het midden van de stad Seoul. Die kerk telt 175.000 leden. De kerkzaal is maar groot genoeg om aan 17.000 mensen tegelijk plaats te bieden. Elke zondag worden er dus 8 diensten gehouden. De predikant heeft 200 mannen en vrouwen opgeleid om de Bijbelkringen te leiden voor degenen voor wie geen plaats is in de kerk.

Zelf heb ik 3 maal op één zondag gepreekt in een Presbyteriaanse kerk. Ook daar worden acht dien-

sten per zondag gehouden. De kerk kan maar aan 1.000 mensen tegelijk zitplaats bieden. Maar de kerk heeft 8.000 leden. Vandaar die acht diensten per zondag. De eerste dienst begint om half acht op die zondagochtend. Het was voor mij een nieuwe ervaring dat ik niet alleen een toga aan moest doen, maar ook mijn schoenen moest uittrekken en slippers aan moest doen om in de preekstoel te mogen staan. Voor het bidden verzocht men mij, ook nog die slippers uit te doen. Want, zeggen ze, de plaats waarop je staat is heilige grond.

In Seoul heb ik ook kennis gemaakt met de directeur van een zendingsgenootschap. Dat is de Overseas Missionary Society. Hij zei: „In de komende twaalf maanden hopen wij één kerk per week te bouwen. De rente op hypothecaire leningen is zeer hoog. Vandaar dat we verwachten dat alle kerken binnen anderhalf jaar betaald zullen zijn.” Het is niet uitgesloten dat er in 1982 zo'n 350 nieuwe kerken gebouwd moeten worden. En die worden, zoals u al hebt gelezen, zeer intensief gebruikt.

Buiten Seoul op een oude landingsplaats, worden diensten gehouden waar één miljoen tot twee miljoen mensen bij elkaar stromen om naar het Evangelie te luisteren. Op een middag vertelde Dr Billy Kim, directeur van YKC Korea, ons dat achtduizend jonge mensen zich reeds hebben opgegeven om zending te worden in China zodra die mogelijkheid zich voordoet. „We kunnen de taal in minder dan een jaar leren”, beweerde hij. „Onze jonge mensen hebben visie en willen het Evangelie uitdragen”. Het komt vaak voor dat je ergens jonge mensen op straat aanspreekt over het Evangelie, dat ze óf zeggen: „Ik ben Christen”, óf „Ik wil graag Christen worden.”

Op een middag waren we de gasten van de Koreaanse Ambassadeur in Washington, die op bezoek was in Seoul. Hij vertelde over de groei van de kerk in Zuid Korea. Hij zei: „Wij voelen ons onzeker, onrustig. Wij kennen angst. Wij kennen ook verdriet. Misschien is

het daarom dat we houvast zoeken in het Evangelie.” Maar dat is het hele antwoord niet. „Wij kennen het gebed.”

Wij werden uitgenodigd om op een vrijdagavond een bidstond bij te wonen. Bijna 8.000 mensen kwamen bij elkaar om een nacht te bidden voor eigen volk en voor de blijvende groei van de kerk van Jezus Christus in Korea.

Toen ik midden in de nacht vertrok uit Seoul en over de stad keek, was het moeilijk om te geloven dat zowat de hele stad Seoul in 1953 alleen maar bestond uit ruïnes. Nu is Seoul weer een hoofdstad om trots op te zijn. Oude paleizen, moderne wolkenkrabbers, oude stadspoorten en „super highways”, winkelcentra, nieuwe concertgebouwen, regeringsgebouwen etc. maken Seoul tot een toeristische attractie en centrum voor cultuur en wetenschap.

Het laatste dat ik zag van de stad Seoul terwijl we steeds hoger stegen in de Boeing 707 naar Los Angeles, waren de rode kruisen die men overal op de kerken van Seoul vindt. Dat is daar een traditie.

Er zijn nu ongeveer 3.000 van de neon-verlichte rode kruisen boven de 3.000 kerken van Seoul. Een stad vol licht en Evangelie. En het einde is nog niet in zicht. Het blijft maar groeien.

Weekend homofiele jongeren 2-3 januari 1982

Tijdens het eerste gesprek van homofiele jongeren uit de christelijk gereformeerde kerken en onze kerken is o.a. besloten op zaterdag 2 en zondag 3 januari 1982 bij elkaar te komen om dan te spreken over de vraag wat de bijbel zegt over homoseksualiteit. Hierbij komt ook aan de orde de vraag wat een homofiel met zijn geaardheid aan moet.

Belangstellenden die de eerste samenkunst niet hebben bijgewoond kunnen zich melden bij P. C. van Wijk, Gasthuisstraat 33 te Zaltbommel (telefoon 04180-2245). De plaats van samenkunst wordt dan nog bekend gemaakt.

Het is nu ongeveer twee jaar geleden dat wij in India, in de stand Bangalore, werden meegenomen naar een slecht bekend staande sloppenwijk. Daar werden wij gebracht bij een school. Deze school werd opgericht en geleid door de vrouw van een predikant. De kerk financierde deze school en zorgde er ook voor dat de kinderen eenmaal per dag melk kregen. Niettegenstaande deze hulp zagen deze kinderen er toch nog zeer slecht uit en het leren op school ging bij deze ondervoede kinderen niet al te best. Deze predikantsvrouw was echter nog een ander probleem tegengekomen. Veel oudere meisjes durfden na schooltijd niet meer naar huis, omdat ze bang waren als prostituee verkocht te worden naar Bombay. Dit is wel bijna het ergste dat een meisje kan overkomen. Wij hebben deze wijken in Bombay zelf nooit bezocht, maar er wel over gelezen. De meisjes worden daar in kooien aan het publiek getoond en ze zitten gevangen. Geen wonder dat de meisjes grote angst hiervoor hebben. Deze predikantsvrouw vroeg ons dan ook of wij zouden willen helpen om deze kinderen op te vangen. Deze vraag had eind 1980 de oprichting van een nieuw kindertehuis tot gevolg. Eerst in een gehuurd gebouw en nu in een gekocht pand. Wat wij ons niet hebben gerealiseerd toen wij de hulp aan deze kinderen op ons namen is, dat het hier uiteraard gaat om oudere meisjes. De jonge kinderen in dit kindertehuis zijn al „geadopteerd”, maar met de oudere blijven wij zitten. Wij zoeken bijvoorbeeld nog hulp voor Dani, die geboren werd op 14 januari 1964. Ze is dus al 17 jaar oud. Haar beide ouders zijn gestorven. Zij heeft één zuster die getrouwd is. Daar kan zij niet in huis, omdat deze zuster in een zeer immorele buurt woont en haar man is alcoholist. Dit meisje heeft de bescherming van het tehuis nodig. Het vinden van „adoptie-ouders” voor oudere kinderen is een probleem voor ons aan het worden. De meeste mensen willen graag een jong kind en zij willen langzamerhand het contact opbouwen. Bij ons geldt als regel, dat wij niet met een „adoptie” beginnen als de kinderen ouder zijn dan 12 jaar. Let wel: beginnen. We gaan wel langer door en zelfs zo lang tot verwacht kan worden dat het kind voor zichzelf kan zorgen. Een vaste leeftijd hebben wij daarvoor niet. Maar van deze regel om niet met hulp te beginnen als de kinderen ouder zijn dan 12 jaar, hebben wij al vele keren moeten afwijken. Bijvoorbeeld in Oeganda. Daar zijn heel veel oudere kinderen, die geen huis meer hebben en op straat leven. Zoals Peter. Hij is 13 jaar oud. Tijdens de oorlog moest zijn hele familie vluchten en in de verwarring is hij toen zijn ouders kwijt geraakt. Hij ging naar Kampala, omdat hij

pastorale notities

KRETEN

Borden van de stationsreklame zijn beplakt met affiches waarop staat: „Indien gij u niet bekeert, zo zult gij allen omkomen.” Dezelfde papieren zie ik hier ook aan de ramen van huizen waarin Darbisten wonen. Uit hun kring komt dus vermoedelijk dat getuigenis. Op het perron van Zaandam heeft iemand met viltstift zijn protest geschreven tegen deze onheilsprofetie: **WELNEE — GOD IS ENKELT LICHT EN LIEFDE**. Als ik let op de spelling en op de manier van protesteren, dan denk ik dat een jongen uit één van de klassen van een l.t.s. de schuldige is. Ik bedoel daar niets discriminerends mee. Ik zou eens met hem willen praten. Hij heeft namelijk niet helemaal gelijk. In de bijbel wordt een zwaar oordeel aangekondigd. Maar die

jongen, in zijn wereld met veel duis ternis en weinig liefde, hunkert naar een God die anders is dan de mensen. Die enkel licht is en enkel liefde. Als hij een wandelende concordantie was geweest, die jongen, dan had hij er nog bij kunnen schrijven: 1 Joh. 1 : 5 en 1 Joh. 4 : 8.

Om objectief te blijven, de gewraakte poster heeft ook nog een „evangelische” tekst, zij het in iets kleinere letter. Maar op dat perron botsten twee Christenen frontaal. De boetgezant die het biljet opstelde en financierde en de jongen die ertegen opkwam. Hoe komt het dat die twee kortsluiten op elkaar? Doordat ze elkaar niet zien en niet kennen. En doordat beiden kreten schrijven; want ook een bijbels woord kan misbruikt worden als een losse kreet. 't Is nu eenmaal niet anders: de bijbelse boodschap is een heel verhaal. Niet samen te vatten of aan te duiden in een slogan. We moeten met de prediking voortgaan, van mens tot mens. Maar pakkende reklameteksten bederven de boel. Ze werven uiet. Dat doen de volhardende prediking van de kerk en de wandel van haar leden.

A. H. Algra, Slidrecht

een gemakkelijke invalspoort vond. De mens werd niet beschouwd als geheel door de zonde verdorven en onbekwaam tot enig goed. Zo kon hij als medewerker met de genade worden beschouwd en konden de goede werken verdienstelijk worden geacht. Op dit punt heeft Luther ingezet met zijn leer van de rechtvaardiging van de goddeloze uit genade alleen, zonder enige verdienstelijkheid. Luther had echter onvoldoende oog voor de heiliging van heel het leven door de Geest van God en het geloof en bleef zo ergens in het Roomse dualisme steken. Zijn opvatting van de genade was radicaal wat de diepte betreft, maar hij beperkt de omvang van haar werking al te zeer. Bij Calvin - om ons tot hem te beperken - is dit anders. Hij vatte de werking van de genade niet minder diep, maar wel breder op. Hij weet met de rechtvaardiging door het geloof de heiliging van het ganse leven verbonden. Hij heeft geworsteld om de heerschappij van Woord en Geest over het ganse leven. Bavinck drukt zich als volgt uit: „De Lutherse reformatie droeg een uitsluitend godsdienstig, de Zwitserse evenzeer een sociaal en politiek karakter”. Men kan over de formulering twisten, maar de bedoeling van deze woorden is duidelijk.

De kerk van de Reformatie zag zich met het oog op heel het complex van de Roomse levens- en wereldbeschouwing en van de vermindering van het Evangelie op vrijwel alle punten voor een geweldige opgave geplaatst. Ze moest als het ware een nieuw begin maken over heel de linie. Luther was de eerste

reformator en zijn diepgravend maar beperkt - wat de breedte betreft - uitgangspunt heeft een stempel gezet, mede door de originaliteit en de macht van zijn persoonlijkheid op zijn volgelingen. Calvin was minder oorspronkelijk en kon voortbouwen op wat Luther begonnen was, ook diens eenzijdigheid vermijden en ook hij heeft door de kracht van zijn persoonlijkheid en zijn brede bijbelse visie een geweldige invloed gehad op zijn volgelingen. Gods Woord en Geest hebben door beide mannen iets groots gewerkt in de 16e eeuw, dat het karakter van heel Europa diepgaand heeft beïnvloed en van wereldomvattende betekenis is geworden. Maar beide getekende stromingen groeven een eigen bedding in de geschiedenis en tot een harmonieuze samenvloeiing ook in kerkelijk opzicht is het niet kunnen komen. We zullen dat betreuren, maar kunnen iets van de oorzaken ervan verstaan.

Historische betrouwbaarheid gebiedt ons te zeggen dat de oorzaak van het gescheiden optrekken en soms zelfs van het zich tegenover elkaar stellen meer aan Luther en zijn volgelingen is te wijten dan aan Calvin en de Calvinisten. Calvin erkende Luther als een belangrijk dienstknecht van God en heeft alle mogelijke moeite gedaan om tot kerkelijke overeenstemming te komen met name in de avondmaalsleer, toen het aangelegen punt. Helaas is dit hem en zijn medestanders niet gelukt. Luther heeft zich star opgesteld. En de tweede generatie van Lutherse leiders heeft zijn drijvers gekend, die zich eenvoudig vijandig hebben opgesteld tegen

over de Gereformeerden, die zij de broedernaam zelfs niet toekenden. Zij wilden - confessionalist als zij waren - de ganse christenheid binden aan hun Augsburgse confessie. De eigen identiteit kwam hiermede wel in lijnrechte tegenstelling te staan met de beleden katholiciteit van de kerk. Ursinus daarentegen, een der opstellers van de Heidelbergse Catechismus, heeft deze weg niet willen gaan. Hij onderscheidde de algemene belijdenisgeschriften zoals de 12 artikelen, de geloofsbelijdenissen van Nicea, Athanasius e.a., die hij symbolen noemde van de confessies der 'particuliere kerken'. Van de eerste zegt hij dat ze door de eeuwen heen zijn onderzocht en steeds gehandhaafd. Die

van de tweede groep zijn echter niet opgesteld, zegt hij, om alle andere kerken haar vrijheid te ontnemen om ook zelf haar confessies uit te geven. Aan al hun woorden en zegswijzen kunnen niet alle kerken gebonden worden, zodat zij als zij ze niet onderschrijven, zelfs geen christenen meer zouden zijn. In de kerken, die ze hebben aanvaard, zijn ze echter wel bindend ¹⁾. Zo laat Ursinus de eigen identiteit van de Gereformeerde kerken de beleden katholiciteit van de kerk niet overwoekeren, gelijk dit bij de Lutherse drijvers het geval was.

¹⁾ Zie dr. A. D. R. Polman - Onze Nederlandsche Geloofsbelijdenis I 73-75.

H. Algra / Den Helder

Had ik dat maar geweten (IV - 1)

„Jij bent al jaren mijn grootste obsessie geweest. Omdat Jij er niet was, moest ik mijn eigen goddelijkheid maar konstrueren. Ik zou goddelijk, onbereikbaar en almachtig moeten zijn”.

(Oek de Jong:

Opwaaiende Zomerjurken)

Inleiding

De belangrijkste conclusie die uit de voorgaande gedeelten kan worden getrokken is dat het geweten niet zelfstandig kan functioneren. Het moet van buitenaf gevoed worden. Door de grote druk die de samenleving op het individu legt is het gevaar groot dat de zgn. publieke opinie gaat bepalen wat goed en wat fout is.

De Christen zal zijn beoordelingen steeds moeten afstellen op Gods Woord.

Deze week komen enkele filosofen aan het woord. Het betreft hier een zeer summier selectie van gedachten die te maken hebben met het geweten. Lezers die meer over het onderwerp 'filosofie en geweten' te weten willen komen, moet dan ook worden aangeraden uitgebreidere bronnen te raadplegen (zie bv. de literatuurlijst).

Paulus en de Grieken

Tot op de dag van vandaag oefenen Griekse filosofen invloed uit op het denken van de mens. De ontdekking dat met name het theologisch denken van de Middeleeuwen Griekse elementen bevatte, leidde tot de gedachte dat ook Paulus wel eens sterk onder invloed zou hebben kunnen staan van deze grote denkers.

Paulus was immers goed op de hoogte van de hellenistische wijsgerige stromingen, temeer daar hij

op zijn zendingsreizen ook langdurig in Griekenland verbleef. In het „filosofische Mekka” van zijn tijd, op de Areopagus, trad hij zelfs met Griekse denkers in discussie.

In 'Opbouw' van 23 oktober werd al aangegeven dat ook het denken van Paulus over het geweten zou zijn beïnvloed door de Grieken. Men baseert dit dan op het feit dat dit begrip vóór Paulus onbekend is in de Bijbel. We hebben toen al gesteld dat dit een onjuiste gedachte is. De opvattingen van de Grieken over het geweten zijn heel anders dan die van Paulus.

Grieken uitgelicht

De bekende Griekse filosoof Sokrates werd rond 470 voor Christus geboren. Voor hem waren de zgn. Sofisten erg invloedrijk. Zij hadden veel tot dan toe als onomstotelijk vaststaande gegevens gerelativeerd. Daardoor ontstond er een vacuüm in het denken. Sokrates zocht naar het wezen van de dingen. Waar zijn zekerheid, echte kennis en werkelijkheid te vinden? De mens zal moeten be-rede-neren welke gedragslijn goed en nuttig, en welke slecht en schadelijk is. Hij deed dit door middel van een vraag- en antwoordspel met zijn toehoorders, de zgn. „sokratische methode”. De deugd krijgt bij hem het karakter van een verstandelijk inzicht om-trent het al dan niet goed zijn van een handelwijze.

Plato was de bekendste leerling van Sokrates. Bij hem zien we de - ook in het christelijk denken niet onbekende - gedachte uitgewerkt worden, dat er een tegenstelling zou bestaan tussen ziel en lichaam. Het lichaam is het graf van de ziel. De mens moet zich boven de zinnelijke wereld verheffen om te weten te

vervolg op pag. 348 - onderaan

D. W. L. Milo / Dalmally

EEN BOOM

*Een man, een boom, een berg,
een steen ... (oud versje)*

Wie eenmaal overtuigd is, dat zelfstandige naamwoorden in veel gevallen duidelijk met de mens, man of vrouw, te maken hebben, ziet de mannelijkheid van het woord 'boom' geredelijk in. We zeggen: een kerel als een boom, een boom van een vent. En het Nederlands staat hierin alleen. De onverzettelijke boom, die hoog boven het groene gewas uitsteekt, stormen trotseert en rijke vruchten draagt, is het beeld van de man. Van de mens in het algemeen, dat is waar, maar in onze maatschappij vertegenwoordigt de man het mensengeslacht.

Er zijn tal van spreekwoorden, die de boom als symbool voor de mens aanvaarden. Aan de vruchten kent men de boom - aan zijn daden herken je de man. Hoge bomen vangen veel wind - een man die boven zijn volk uitsteekt oogst veel critiek. Kleine boompjes worden groot - kinderen worden eens volwassen. En oude bomen moet je niet verplanten - haal oude mensen niet uit hun vertrouwde omgeving. Een boom valt niet bij de eerste slag - een man sterft niet van een koutje. Maar zo de boom valt blijft hij liggen - is een beslissing genomen, dan is er niets aan te veranderen; werd in het verleden gebruikt als: zoals de mens is afgestorven, zo is zijn eeuwige toekomst.

Een bijzondere boom is de stam- of geslachtsboom. Dat is een compleet overzicht van iemands nakomelingen *); alweer een mannelijk begrip, want het gaat om de naamdragers bovenal.

—o—

Er is een klassieke proef in de psychologie, die 'boomtest' wordt genoemd. De proefpersoon wordt gevraagd een boom te tekenen, precies zoals hij zich die boom voorstelt. En wie dat doet - probeert u het zelf maar - zal altijd min of meer zichzelf uitbeelden. De verhoudingen van lengte en breedte, de verhouding van de boom tot het papier, de plaats van de boom op het papier - alles tekent de proefpersoon. Een verlegen kind tekende een boom slechts half: op de rand van het papier; kon zo nodig direct verdwijnen ... Een ander tekende zijn boom als hangende in de lucht;

zonder banden aan het aardse. Een derde tekende enkel een sterk wortelgestel (verbondenheid aan het voorgeslacht); of spreidde een overmaat van bladeren ten toon. Slechts weinigen tekenen de boom met stam, wortels, blad en vrucht: levensrijpheid.

Een bekend man (hij is dood, maar we laten zijn naam liever weg) was aanvankelijk theoloog en predikant. Hij bracht de wetenschap niet veel verder en stond maar weinige jaren in het ambt. Toen werd hij kunstschilder.

We bezitten twee gekleurde tekeningen van hem, bomen; en nog een (ander) zelfportret. De eerste krijttekening is een majesteitlijke beuk, wiens kruin tot in de hemel rijkt. Het bovenste stuk stam is zelfs door de lijst weggesneden; de rest vormt een mensenhoofd. Twee grote zijtakken passen hierbij: daar staat een profeet met gespreide armen, een man, ja waarlijk. De lengteplooi van de beukenstam is de overslag van een grauwe profetenmantel, die tot de voeten reikt. Daar onder komen zijn sandalen en tenen minutieus uit in het grillige wortelgestel - heel diep op de aarde, als vanuit een vliegtuig gezien. De profeet staat geheel alleen op de wereld, ver van zijn gehoor. Hij gaat over de hoofden heen. Zijn stam heeft geen blad, geen bloesem, geen vruchten; de profeet is de stem van iemand die in de woestijn roept, maar niemand verstaat zijn boodschap.

Voelt u? De schilder was elk geestelijk contact kwijt, al stond hij op goede bodem en gezonde grondslag. Daardoor was zijn werk vruchteloos, hij zelf onvruchtbaar. Hij liet zijn ambt varen en werd schilder.

—o—

Zijn volgende tekening is weer een boom. En wel een knotwilg met talloze takken maar zonder model, zonder uitgroei, weer zonder vruchten. U kent de knotwilg wel, waar groepen natuurbehouders vandaag voor uittrekken? Juist die; behorend tot het vaderlandse landschap, op een rijtje geplaatst waarschijnlijk een grens aangevend, maar op een trieste manier jaarlijks gekortwiekt en daarom vol takjes en gebladerte. Goede windvangers - maar geen natuurlijke bloei en vrucht. Ze bergen vaak vogelnesten, ja, en enige vraat voor het rundvee (zei Adema van Scheltema), doch als een schilder zichzelf als zulk een boom ziet, is hij wel bijzonder bescheiden.

Dat was deze schilder ook. Wij hebben van hem een zelfportret in krijt. Sjoef gekleed, een oud hoedje op, een halfsleets jasje: een harde werker, die weinig aan zichzelf dacht. Eigenlijk alweer een houderig portret. Een man die - als een knotwilg - onverzettelijk was, maar wiens talenten niet hebben mogen uitgroeien. Een kunstenaar, die hiermee het levensbeeld van de moderne mens uitbeeldt: beeldrager Gods, tot alle goed werk bekwamelijk toegerust - maar gefrustreerd door eigen zonden en door een corrupte omgeving.

—o—

Vervolg van pagina 347

HAD IK DAT MAAR GEWETEN

komen wat werkelijk goed is. Hij heeft zijn ideeën o.a. in staatkundig opzicht uitgewerkt.

Aristoteles volgde ten dele de opvattingen van zijn leermeester Plato. Einddoel van alle menselijk streven is het geluk. Dit kan men bereiken door de redelijke, verstandelijke activiteit van de ziel. De logica neemt bij hem een voorstaande plaats in: het hoogste goed wordt gevormd door de vervolmaking van het verstand.

Als laatste Griekse stroming noem ik de Stoïcijnen. Bij hen komt nog meer dan bij voorgaande filosofen de mens centraal te staan. Zij stelden dat men zich bij de natuurlijke gang van zaken neer moet leggen, en er niet van afhankelijk moet worden. Dat kan alleen wanneer de mens zijn verstand gebruikt en zijn gevoelens beheerst. Dit ideaal wordt alleen bereikt als de hartstochten worden onderdrukt, als men zijn gevoelens geheel meester is. Het middel waartoe is het ver-

stand. Men moet zich boven de omstandigheden verheffen; verdriet en blijdschap moeten met grote evenwichtigheid worden verdragen. Op die manier kan de mens het geluk in zichzelf vinden. (Vergelijk het citaat van Oek de Jong (uit: Opwaaiende Zomerjurken) boven dit artikel; een parallel kan worden getrokken met sommige oosterse godsdiensten).

Beoordeling

Het centrale bezwaar tegen al deze visies zal vanuit Christelijk oogpunt duidelijk zijn. De Grieken zagen het geweten (als beoordelende instantie van goed en kwaad) vooral als wetgevende macht. Het nam een voorname plaats in de filosofie van de autonome mens in.

Opvallend is ook dat de rede, het verstand of de logica in ethisch opzicht worden overschat. De Bijbel leert ons dat de mens een eenheid is. De oorzaak van het slechte in de mens kunnen we dus niet in het driftmatige, het zinnelijke lokaliseren. Een goed geweten is niet hetzelfde als „je verstand gebruiken”. De mens is op een verkeerde weg als hij geluk, genot of nut ziet als

doel van het menselijk handelen. Terecht stelt De Vos dat we deze gedachten ook in het religieuze denken vinden („God zoeken om het geluk”). Geluk is echter een gevolg van het geloof, het is 'genade'. Het streven naar geluk maakt dat streven op zichzelf niet goed. Evenmin kan men stellen dat het streven naar nut een handeling rechtvaardigt. Iets heeft altijd nut in relatie tot iets anders. Men kan op een dergelijk principe dan ook geen ethiek bouwen. In een samenleving waarin produktie als 'nut' wordt gezien, wordt iemand die geen produktie kan leveren als onnut, en in deze vise als waardeloos gezien. Een rechtvaardige verdeling van de welvaart is op een dergelijke basis onmogelijk.

De stoïsche levenshouding isoleert de mens van zijn medemensen (vergelijk het begrip 'stoïcijns' = onverstoorbaar). De (schijnbare) tegenstelling tussen gevoel en verstand komt in deze filosofie wel heel sterk naar voren. Het is opvallend dat de discussie over het geweten zich ook vaak op dit punt heeft voltrokken: touwtrekken tussen gevoel en verstand om te bepalen wat goed en wat verkeerd is.

De Stoïcijnen bieden niet gemakkelijk plaats aan ontferming en medeleven. „De wijze vormt zijn leven zelf, onafhankelijk van het lot en de mensen. Het systeem maakt licht hoogmoedig; de mens wordt aan God gelijk en ziet licht aristocratisch neer op de massa der dwazen, die zich niet tot zijn hoogte opgewerkt hebben. Begrippen als schuld, vergeving en genade blijven hem allicht vreemd” (De Vos).

Al deze bezwaren kunnen verklaard worden uit het feit dat de Grieken uitgingen van de autonome mens. De christelijke vrijheid, die tot uiting komt in de religieuze houding tot God is een voor de Griekse filosofen volkomen onbekend begrip. Door middel van zijn eigen verstand kan de mens bepalen wat goed en wat fout is. Het geweten wordt gereduceerd tot een logisch redeneren.

(wordt vervolgd)

Rektifikatie. — In het tweede gedeelte van deze artikelenreeks is op blz. 309 onder het kopje „Een religieuze begrip” een storende zetfout geslopen. I.p.v. 'geen gevaar' moet hier staan: 'een gevaar'. De 1e en 2e regel luiden dan als volgt: „Het goede en het kwade geweten. In beide begrippen schuilt een gevaar”.

daar familie had. Deze mensen waren echter nergens te vinden. Peter moest daarom buiten wonen en slapen en maar zo goed en zo kwaad als het ging aan de kost zien te komen. Een jongen als Peter kan je moeilijk een plaats in een kindertehuis weigeren. In Oeganda moesten wij vele uitzonderingen maken.

Ook gebeurt het — gelukkig niet vaak — dat om allerlei redenen mensen een „adoptie” niet kunnen volhouden. Het verlies van een baan kan de oorzaak zijn. Of men is op een andere manier in financiële moeilijkheden gekomen. Ook zijn er „adoptie-ouders” gestorven. Wij kunnen moeilijk de kinderen daarvan de dupe laten worden door geen geld meer voor hen te sturen. Wij proberen dan het kind door iemand anders te laten helpen. Maar deze kinderen zijn ouder geworden en al ver boven de leeftijd van 12 jaar gekomen. Zij hebben echter hun opleiding nog niet voltooid en hebben nog hulp nodig. Zoals: Paul Okwach, een jongen uit Kenia. Hij werd geboren in 1965. Hij komt uit een groot gezin, waarvan de vader is overleden en de moeder erg arm is. Hij is een heel goede leerling op school.

Het aantal oudere kinderen, waarvoor wij de financiële zorg op ons hebben genomen, begint langzamerhand te groot te worden. Wij lopen vast als hier geen „adoptie” tegenover staat. Daarom vragen wij: wie van u wil een ouder kind helpen? In het algemeen zal zo'n „adoptie” minder lang duren dan bij een jong kind. Wij hopen dat u zich hiervoor wilt opgeven bij ons secretariaat.

Secretariaat: Dr Guépinlaan 23, 4032 NH Ommeren, Tel. 03443-2079 of bij geen gehoor: 03449-1659. U kunt zich hier opgeven voor een „adoptie” van f 60,— per maand, of aanvullende „adoptie” voor f 30,— per maand.

kerknieuws

HEERENVEEN — Het adres van de diakonie van de Ned. Geref. Kerk te Heerenveen dient thans op naam te staan van de heer H. Peereboom, Meyerweg 2, 8456 GG De Knipe.

REGIO DEN HAAG — De regio Den Haag heeft peremptoir geëxamineerd en toegelaten tot de bediening van het Woord en de Sacramenten, kandidaat W. Janse, beroepen predikant te Katwijk.

REGIO ZUID — In de regiovergadering van het Zuiden werd op vrijdagavond 20 november 1981 br. J. D. Smit, beroepen predikant te Maastricht, aan de regio-kerken voorgesteld.

Br. Smit hield voor de afgevaardigden en belangstellenden een preek over Ezechiël 3:16-21. Aan het gesprek dat naar aanleiding van de preek werd gehouden, werd door verschillende afgevaardigden deelgenomen.

Namens de regio Dordrecht-Gorinchem was Ds A. v. d. Dussen aanwezig.

De voorzitter wenste br. Smit namens de regio een goede ingang in de gemeente van Maastricht.

REGIO UTRECHT — Persverslag van de vergadering van de Ned. Geref. Kerk in de regio Utrecht, gehouden op 19 november 1981 te Amersfoort.

De praeses, br. A. Sneep, opent de vergadering. Hij laat zingen Ps. 72:1 en 7 N.B., leest Romeinen 12:9-21 en gaat voor in gebed. Alle kerken zijn vertegenwoordigd. Tevens zijn afgevaardigden van de regio Dordrecht-Gorinchem aanwezig, in de personen van Ds. Cornelisse en Ds. Keuning.

Voor de pauze vindt het peremptoir examen plaats van kandidaat H. J. Zuidhof, beroepen voor de Dienst des Woords door de kerk van Breukelen. Het examen wordt afgenomen door Ds. W. G. Rietkerk (pastorale vakken, toegespiet op catechese en pastoraat), Ds. J. Bouma (over het Schriftgebruik in de ethiek) en Ds. H. van Tongeren (over kerkgeschiedenis en Kerkrecht).

Enkele afgevaardigden maken gebruik van de mogelijkheid tot navraag. Het examen heeft een bevredigende uitslag. De praeses feliciteert kandidaat Zuidhof hirmee en wenst hem de zegen van de Heere toe. Br. Zuidhof ondertekent de Drie Formulieren van Enigheid. Daarna zingt de vergadering Ps. 134 N.B.

Na de pauze komt een brief ter sprake

van de kerk te Doorn inzake hulp bij de voorziening in de Dienst des Woords aan vacante kerken in de regio. De bestaande afspraak is dat elke vacante kerk aanspraak mag maken op het voorgaan in twee diensten per jaar door ieder van de in de regiokerken dienende predikanten. De kerk van Doorn wil het aantal verplichte beurten, dat voortvloeit uit deze regeling, aan een maximum binden. Tevens stellen zij voor dat een gemeente die meer dan één predikant rijk is een naar verhouding groter deel van deze taak binnen de regio op zich neemt. De gedachtenwisseling hierover mondt uit in het besluit dat de afgevaardigden hierover in hun kerkeraden verder zullen spreken.

De volgende vergadering zal D.V. donderdag 18 februari 1982 gehouden worden te Baarn.

In de rondvraag vraagt br. van Voornveld aandacht voor de financiële positie van de kerk van Maastricht. Ds. van Leeuwen vraagt namens de kerk te Bilt-hoven de dank over te brengen aan de diaconieën van de kerken die geholpen hebben voor een jeugdhuis in Oeganda. Op een vraag van Ds. Bouma antwoordt de praeses dat de intrede van Ds. Zuidhof is bepaald op D.V. 10 januari 1982.

Br. Sneep zal afgevaardigde zijn voor de regio.

Nadat nog gezongen wordt Ps. 135:1 en 10 N.B., gaat Ds. Borgdorff voor in dankgebed en sluit de voorzitter de vergadering.

CENTRALE DIAKONALE CONFERENTIE

— Op zaterdag 12 december '81 wordt in het kerkgebouw van de Ned. Geref. Kerk te Wezep, Zuiderzeestraatweg 503, de 88e Centrale Diakonale Conferentie gehouden. Aanvang 10 uur. Het thema voor deze conferentie luidt: „De diaken en de ouderling in de gemeente”.

Hoe serieus nemen wij het diakenambt? Komt eerst de ouderling en dan pas de diaken?

Wordt de diaken ondergewaardeerd? Waarin zijn de ambten onderscheiden? Hoe werken ze samen?

Wat doet de kerkeraad met z'n diakenen?

Wat mag de gemeente verwachten?

Inleiders: Ds. J. Stuy, Ned. Ger. predikant te Kampen en Ds. K. T. de Jong, Chr. Ger. predikant te Almere.

Ds. J. Stuy zal met name aandacht schenken aan gegevens van het Nieuwe Testament, Ds. K. T. de Jonge aan de

BUIJTEN & SCHIPPERHEIJN

Valkenburgerstraat 106
1011 NA Amsterdam
020-236612 postgiro 22960

Dit jaar verschenen in ZICHT OP DE BIJBEL

M. R. van den Berg — Gij geheel anders.

Een bespreking van de tien woorden van het Verbond, vooral met het oog op onze eigen tijd.
112 pagina's f 12,50

J. H. Veeffkind — Hoe leest u...

Verklaringen van vierentwintig bijbelgedeelten (N.T.). Vaak legt de auteur, op goede gronden, anders uit dan anderen.
80 pagina's f 9,90

Drs. J. J. de Heer — De overwinning van het Lam.

Verklaring van de Openbaring van Johannes.
Een evenwichtige, prettig leesbare verklaring van een moeilijk, veel gebruikt en veel misbruikt bijbelboek. Belangrijke uitgangspunten voor de schrijver: Openbaring sluit in veel opzichten, met name in de symboliek, aan bij de rest van de Bijbel, vooral het Oude Testament. En: Openbaring is in eerste instantie niet alleen vóór Johannes' tijd, maar ook óver Johannes' tijd geschreven.
256 pagina's f 27,50

M. R. van den Berg — De brief aan de Efeziërs.

Hoofd en lichaam
151 pagina's f 17,50

Jezus in Galilea — J. H. Veeffkind

In 1982 verschijnen D.V. in deze reeks verklaringen van Lucas 3-9:

Brief van Petrus; paas- en doopbrief aan de lijdende kerk — C. P. Plooy

De brief aan de Filippenzen; leven uit de gezindheid van Christus — M. R. van den Berg

Wie intekent op de reeks betaalt prijzen die 15% lager zijn dan de normale winkelprijzen! (Opzeggen is steeds mogelijk.)

Bestel nog vóór de feestdagen tien goede, mooie kerstverhalen!

Mensen rondom ons

— Mieke den Ouden-Hille
Ook vandaag gebeuren er nog wonderen, maar we hebben er doorgaans zo weinig oog voor.
De boodschap van het kerstfeest is nog altijd actueel: Jezus Christus is op aarde gekomen om de mensen te verzoenen met zijn Vader. En Hij verlicht het leven van velen. Van die lichtstralen vertelt Mieke den Ouden op ongedwongen wijze.
Een goed uitgevoerd boek, met full-colour omslag van Reint de Jonge.
91 pagina's f 12,50

NIEUW — volgende week

R. H. Matzken

— **Dialectisch Woordenboek**
Op originele manier laat Matzken zien hoe 'psychonauten' erop uit zijn ons denken om te turnen, door belangrijke woorden om te turnen. Het establishment verzet zich. Aan welke kant staan wij? Matzken toont in dit woordenboek dat we niet moeten kiezen tussen de 'psychonautische' en de 'kosmokratische' betekenis van woorden, maar dat er een bijbelse weg is.
88 pagina's f 13,50

BON (te versturen naar bovenstaand adres)

wenst te ontvangen via boekhandel / rechtstreeks

..... ex.

..... ex.

Ondergetekende:

..... ex.

..... ex.

Adres:

☐ tekent in op de nog te verschijnen delen in de reeks Zicht op de Bijbel.

Postcode en plaats:

datum: Handtekening:

verhouding van diaken- en ouderlingen-ambt in de kerkgeschiedenis.
Voorstudie voor conferentiegangers: de bevestigingsformulieren.

Programma

1. Opening door de voorzitter br. C. Huizinga
2. Mededelingen (o.a. financiën, aanvulling Centraal Comité)
3. Stichting voor Jeugdzorg en Maatschappelijk Werk, Mr. C. W. Bakker
4. Inleiding Ds. J. Stuy
Lunchpauze
5. Inleiding Ds. K. T. de Jonge
6. Discussie over het ingeleide onderwerp
7. Rondvraag
8. Sluiting.

Iedereen is welkom. Gezien het onderwerp zijn predikanten en ouderlingen onmisbaar.

Inlichtingen telefoon 040-1148.

Redactieleden:

Ir. A. W. Biersteker;
Ds. H. de Jong;
H. Langerak;
Mr. dr. J. Meulink;
D. W. L. Milo;
Ds. E. R. Postma;
Drs. W. G. Rietkerk

Adres van de Redactie:

Ds. K. Muller,
Riouwstraat 59,
1521 SC Wormerveer
Tel. 075-282589

**Kerknieuws en berichten over
kerkelijke/christelijke activiteiten
te zenden naar:**

„Kerknieuws Opbouw”,
Brugakker 36 22,
3704 LP Zeist
Tel. 03404-50278

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”,
Nooitgedacht 3,
3701 AL Zeist
Tel. 03404-22452

Advertentieprijs:

40 ct per mm.
familieberichten
35 ct per mm.
Advertenties inzenden tot
dinsdagmorgen 10.00 uur.

Administratie-adres:

Kon. Wilhelminalaan 38,
3956 TD Leersum
Tel. 03434-4288

Abonnementen:

Het aanvragen of opzeggen
van abonnementen: uitsluitend
bij de administratie.
Abonnementen kunnen
ieder moment ingaan, doch
slechts per 31 december
eindigen. Opzeggen uiterlijk
tot 15 november.

Abonnementprijs:

f 40,— per jaar of f 21,—
per halfjaar.
Buitenland f 45,— p. jaar
of f 60,— per luchtpost.
Gironr. 404945 t.n.v.
Geref. Persver. Opbouw,
Dr. Schaapmanlaan 71,
2104 VC Heemstede.
Tel. 023-285825.

VERSCHEENEN:

JEREMIA - EZECHIEL

door Ds. C. Vonk

320 bladzijden - Prijs f 52,50

Gaarne zenden wij u een volledig prospectus over de delen die in de reeks „De Voorzeide Leer” reeds zijn verschenen.

LIEBEEK & HOOIJMEIJER b.v.

SINGEL 55 POSTBUS 2
2990 AA BARENDRECHT
POSTREKENING 216828

TE HUUR

van particulier 6 pers. nieuwe
appartementen in het gezellige
Tiroler Axams, een ideaal oord
voor

WINTER en ZOMERVAKANTIE'S

In het gebouw vele extra's zoals:
zwembad, sauna, stube, was- en
droogmachine's.

Bij vroegtijdige reservering, meerdere
appartementen gelijktijdig te
reserveren.

Aantrekkelijke all-in-prijzen.

Voor informatie: 071-411115 en 01862-
2596.

Zoekt U voor Uw vakanties iets anders?

**Evangelische Camping
„t Beloofde Land”**

biedt U
een afwisselend programma
tijdens Paas-, Zomer- en Herfst-
vakantie.
Bovendien beschikken wij over
groepsaccommodatie.
Speciale tarieven in voor- en
naseizoen.

Reserveringen na 3 januari 1982.

Vraag folder.
Bosweg 17, Voorthuizen, tel. 03429-2942

WOLFHALDEN (Zw.)

Ons chalet in Kt. Appenzel
is weer te huur.
Ligging op 800 mtr. — Uitzicht
Bodensee. — Max. 6 pers.

Fam. Van der Meer
Tel. 09 - 41 64 67 1234

*U bent van harte welkom
op het*

Goud- en Zilversmidatelier

„DE VLINDER”

Hannah de Miranda,
Maartensgat 21,
3311 CK Dordrecht

Opbouw-uitgaven

Door het invullen en opsturen van nevenstaande
bestelbon kunt u een door „Opbouw” uitgegeven
brochure 'Hulp bij Bijbelstudie' bestellen.

De prijs is exclusief portokosten!

Tegelijk met de toezending van de bestelde uitgave
ontvangt u een accept-girokaart met daarop het ver-
schuldigde bedrag vermeld.

De ingevulde bon kunt u in een open envelop zonder
postzegel sturen naar:

Administratie „Opbouw”,
Antwoordnummer 38, 3940 ZD Leersum

wie helpt
dit meisje...?

Ze woonde tot voor kort bij haar zuster, in een buurt met
prostitutees. De man van haar zuster is alcoholist. Ze is
17 jaar. Ondanks haar leeftijd is ze toch opgenomen in ons
kindertehuis in Bangalore, India.

Wie helpt haar of een ander ouder kind? Of misschien wilt
u een jonger kind voor uw rekening nemen? Redt een kind,
alleen of met een groep.

Voor f 60,— per maand kunt u de verzorging van een kind
in een kindertehuis volledig voor uw rekening nemen.
Voor f 30,— per maand kunt u een kind, dat nog thuis
woont, laten helpen.

bel onze secretaresse nu!

03443-2079

b.g.g. 03449-1659

stichting

redt een kind

secretariaat: dr guépinlaan 23 - 4032 nh ommeren (gld.)

postgiro: 1599333 t.n.v. stichting redt een kind te zwolle

bank: raiffeisenbank zwolle, rek.no. 37.73.32.860

Voor al uw
handels- en familiedrukwerk - boeken en folders

is uw adres

DRUKKERIJ „STEENBERGEN”

Nooitgedacht 3 — 3701 AL Zeist

Gaarne ontvang ik:

..... ex. Ds. M. R. van den Berg, Jeremia (Hulp bij Bijbelstudie)
(plm. 194 pag.) à f 10,—.

Naam:

Adres:

Woonplaats (postcode)

Handtekening: